

Раиса Ј. Цветковић³

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

ПОЈАМ ДУХОВНЕ СМРТИ ЈУНАКА У ПРИПОВЕТКАМА АНТОНА ПАВЛОВИЧА ЧЕХОВА И ЛАЗЕ К. ЛАЗАРЕВИЋА: ПСИХОЛОШКА ПЕРСПЕКТИВА

Сажетак: У раду се бавимо теоријским одређивањем појма духовне смрти јунака у приповеткама А. П. Чехова и Лазе К. Лазаревића. Анализа књижевних јунака из прозе двојице аутора, лекара, указује на веома успешну литераризацију специфичних човекових душевних проблема чији су узроци различити, али манифестације у многим ситуацијама идентичне. Аутори, без обзира да ли је у приповеци уочљив завршетак или је на читаоцу да претпостави крај, у финалним деловима приказују јунака који је, може се рећи, духовно мртав. Ако духовну смрт узимамо као метафору за сва неизлечене психичке тегобе које резултирају одустајањем јединке од активног учешћа у животу, губитком животног смисла, немогућностима да доживе радост веома је важно навести научно тумачење душевних поремећаја (који су тематизовани у прози двојице аутора) са аспекта психологије и психијатрије.

Кључне речи: духовна смрт, приповетка, психологија, депресија, А. П. Чехов, Лаза К. Лазаревић.

УВОД

У теоријском одређивању појма духовне смрти јунака полази се од саме структуре приповедака двојице аутора која је усмерена ка унутрашњем психолошком свету пасивних јунака слабе воље, депресивних, несрећних, склоних уништењу и самоуништењу. Узроци разарања (или саморазарања) ових ликова се откривају у конфликту између емоције и њене рефлексије, између онога што осећају и онога што желе, тј. пројекције и остварења у реалности визија које обликују њихов унутрашњи свет. Неретко се дешава да су покретачи вртоглаве брзине и суноврата спољашњи чиниоци социјалног или историјског порекла нпр. рат са својим последицама, трагедија чиновника у бирократском систему, патријархална идеологија са својим моралом.

³ raisa.cvetkovic@pr.ac.rs

Након трауматичних животних прелома јунаци, најчешће настављају живот уобичајено, покушавајући да се врате устаљеним навикама или се заварavaju, одбијајући сопствену одговорност за све што је могло да се деси, а није. Краткотрајни наговештаји наде најчешће се окончавају самозаваравањем, духовном или физичком смрћу. Аутори у појединим приповеткама трагичну неоствареност јединке окончавају духовном смрћу јунака, мада има и оних у којима духовна смрт претходи физичкој смрти, нпр. у Лазаревићевој приповеци *Све ће то народ позлатити*, и Чеховљевој *Чиновникова смрт* јунак умире најпре духовно а затим и физички. Духовној смрти јунака претходи неотпорност на сопствену промашеност. Након посрнућа, односно пада, ови јунаци се ретко опорављају (изузетак је Митар у приповеци *Први пут с оцем на јутрење*). Гледано из психолошке перспективе духовна смрт се може тумачити као хронично нелечено, односно неизлечиво стање дуготрајних неуроza, депресије као последице неуроza или акутних стресова и уопште посттрауматских стања која доводе до деперсонализације, дереализације, хроничне депресије (дистимије).

Оваква душевна стања, потпуног одустајања од живота често у прози двојице аутора претходе и физичкој смрти. Анализа књижевних јунака из прозе двојице аутора, лекара, указује на веома успешну литераризацију специфичних човекових душевних проблема чији су узроци различити, али манифестације у многим ситуацијама идентичне. Аутори, без обзира да ли је у приповеци уочљив завршетак или је на читаоцу да претпостави крај, у финалним деловима приказују јунака који је, може се рећи, духовно мртав. Видимо како је јунаке савладала депресија, безвољност, безнадежност, животна рутина, одсуство радости и мотивације и низ других показатеља човекових духовних поремећаја.

Ако духовну смрт узимамо као метафору за сва неизлечене психичке тегобе које резултирају одустајањем јединке од активног учешћа у животу, губитком животног смисла, немогућностима да доживе радост веома је важно навести научно тумачење душевних поремећаја (који су тематизовани у прози двојице аутора) са аспекта психологије и психијатрије.

ДЕПРЕСИЈА

Последице нерешаваних неуротичних проблема, бекства, потискивања могу бити различите. Једно од њих јесте мешовито стање страха и депресије које се према Љубомиру Ерићу испољава

као стално или рекурентно дисфорично раположење које траје најмање месец дана. Ово стање мора имати најмање четири од следећих десет симптома током најмање месец дана: тешкоће у концентрацији, поремећај у спавању (тешкоће у заспивању или одржавању сна, немиран сан или сан који неокрепљује), умор или „мањак“ енергије, раздражљивост, стрепња, плачљивост, претерана опрезност, ишчекивање најгорег исхода, осећање безнадежности (песимизам у односу на будућност), ниско самопоштовање или доживљај безвредности. Ови симптоми делују веома узнемирујуће или ремете функционисање у разним доменима. Важно је да ови поремећаји нису проузроковани деловањем неке супстанце (дроге или лека или органским обољењем). Симптоми ових стања се не могу боље објаснити ниједним другим психичким поремећајем (Ерић 2000: 227).

Истраживања су показала да код пацијената са мешовитим стањем страха и депресијом у примарној здравственој заштити погоршањима претходе непријатни или трауматски животни догађаји. Ово обољење је према дефиницији блажи облик неуротског поремећаја, али то не значи да његове компликације не могу бити озбиљне нарочито у смислу појаве депресивне епизоде. Клиничка запажања указују да прогноза може бити добра и опште функционисање очувано уз одговарајуће лечење и стално праћење пацијената (Ерић 2000: 228-229).

Пострауматски стресни поремећај је реакција на стресни догађај краћег или дужег трајања, изузетно угрожавајуће, односно катастрофичне природе. Поремећај се развија у периоду до шест месеци после трауматског догађаја. У ретким случајевима овај латентни период може бити и дужи. Интензиван стресор билолошке и/или психолошке природе је примарни, главни етиолошки чинилац овог психичког поремећаја. Међутим, он најчешће није и довољан за његов развој. Потребно је и садејство разних других чинилаца који условљавају повећану вулнерабилност особе или имају декласирајуће деловање (Ерић 2000: 285).

Изражена клиничка слика испољава се карактеристичним тријасом групе симптома: 1) поновна преживљавања трауматског догађаја путем повратних живих сећања или сећања која се стално намећу кроз снове. Јављају се понашања слична оним током догађаја. То је праћено изразито непријатним осећањима, пре свега страхом, ужасом и беспомоћношћу као и одговарајућим физиолошким реакцијама; 2) стално избегавање стимулуса удружених са траумом, односно, свега што је на неки начин с њом

повезано, уз вољни често безуспешан напор да се избегну мисли и разговори као и активности, ситуације и људи који буде сећања на трауму. Уз све то иде и снижено реаговање на околне догађаје, емоционална утрнулост, неспособност доживљавања љубави и испољавања нежности, смањено интересовање за активности које су раније доносиле задовољство, отуђење од других. Код младих је карактеристично изостанак размишљања о будућности и њеног планирања; 3) стално присутна анксиозност или повећана раздражљивост, што се испољава знацима са стране вегетативног нервног система, затим тешкоћама успављивања и одржавања сна, ноћним морама са поновљеним преживљавањем стресног догађаја, реакцијама страшљивог трзања и на мале поводе и слично. Неки од ових пацијената испољавају изражену раздражљивост, уз наступе љутње и беса. Јављају се и сметње концентрације и пажње које отежавају обављање иначе уобичајених послова, као и когнитивни поремећаји и поремећаји памћења. Описују се и дисоцијативна стања и панични напади, а ређе илузије и халуцинације.

Анксиозност и депресија су често удружени са наведеним симптомима и знацима, а нису ретке ни суицидне идеје. Екседесивно конзумирање алкохола и злоупотреба дрога и лекова може даље да компликује овај поремећај. Ређе, поремећај поприма хроничан ток, који траје више година, уз развијање неких трајних промена личности које могу да постоје и деценијама (трајне промене личности после катастрофичног искуства). Поремећај почиње после претходног деловања екстремно интензивног трауматског стресора: рат, природне катастрофе (земљотрес, ерупција вулкана, поплаве), пожар, саобраћајна и велика индустријска и друга несрећа, тортура, физички напад, отмица људи, терористички напад, силовање, оружана пљачка и слично. У свим овим ситуацијама, трауматизована особа је сведок смрти других лица или њиховог тешког озлеђивања и мучења и изложеним претњама угрожавања сопственог телесног интегритета или телесног интегритета блиских особа, могу да развију посттрауматски стресни поремећај. Болест која угрожава живот, може такође да буде узрок. Утврђено је да се код деце секстичано злостављање и без угрожавања живота, релативно често доводи до овог психичког поремећаја. Интензитет стресора и његово трајање су у извесној корелацији са вероватноћом појаве посттрауматског стресног поремећаја, његовом тежином, па и трајањем и исходом. Поремећај је нарочито изражен, дугог трајања и неповољног исхода када су људи криви за стресну ситуацију.

Непосредна реакција код оваквих стресора је страх који поприма размере ужаса и беспомоћности. Ређе се код жртава као непосредна реакција јављају и дисоцијативни и други симптоми.

Код деце се ова непосредна реакција може испољавати дезорганизованим или агитираним понашањем. Посттрауматски стресни поремећај могу да прате бројни други симптоми и поремећаји понашања, који са своје стране компликују живот ових особа, ремете њихове способности и утичу на односе са околином. Слаба контрола импулса, и агресивна испољавања уз насилничко понашање доводе до сукоба у браку, у породици, у социјалној средини и на радном месту. Ове особе су склоне испољавању соматских тегоба, као и депресији са осећањем кривице, очајавањем, безнађем и самодеструктивним понашањем. Релативно често развија се претерана зависност од других. Долази и до губитка ранијих вредности и веровања, повлачења и затварања у себе, због осећања угрожености од других. Најзад, посттрауматски стресни поремећај може да повећа ризик јављања других стања страха као што су панични поремећај, агорафобија, социјална фобија, опсесивно-компулзивни поремећај и соматизациони поремећај. Јавља се и повећана склоност ка развоју велике депресивне епизоде и болести зависности (Ерић 2000: 288-290).

Приликом дефинисања депресије ослонићемо се на ближа одређења Зорана Миливојевића. Хронично осећање депресије подразумева да је особа свесна да није у стању да живи у свету у коме не налази смисао и наду (Миливојевић 2007: 487). Особа осећа депресивност када процењује да му је такав какав је немогуће живети у свету такав какав јесте, да је ту немогуће шта променити, тако да се опрашта од живота. Управо опраштање од живота даје депресији тужан тон и повезује је са осећањем жалости. У савременим тумачењима под називом „депресија“ се крију различити когнитивни, афективни и психодинамички склопови, чиме је овај назив претерано обухватан. Депресија јесте увид особе у трајну немогућност адаптације између ње и света. Особа је најчешће депресивна јер је уверена да је неадаптација њена грешка, да је као биће неадекватна и безвредна, мада, особа може постати и депресивана и када схвати да је овај свет једно бесмислено и покварено место.

Миливојевић наводи да се депресија јавља као реакција на неки значајан губитак, као што је то случај са реактивном депресијом. Губитак погађа суштину бића особе тако да она није у стању да осмисли свој будући живот без изгубљеног објекта, што

доживљава као губитак самог живота. Депресивно осећање је и нека врста жалости за самим собом, односно за сопственом суштином, која је неповратно изгубљена (*Швабица, Све ће то народ позлатити, Ветар* и сл.). Депресивна особа је потпуно заокупљена собом и негативним представама о самој себи. Резултат такве ментализације су осећања крајње безвредности, бескорисности, неспособности, тоталне инфериорности. Последица тога јесте поремећај јединкиног односа са светом: више ништа није важно, ништа не може привући његову пажњу и интересовање, он се не може концентрисати, нема мотива ни енергије. Код депресивних особа може се уочити, већа или мања, жеља за самоуништењем. То нам указује да депресивно расположење треба повезати с осећањем мржње и презира према самом себи. Депресивни не само да нису свесни самог осећања самомржње, него и не екстернализују самомржњу, као што то чине неки поремећаји личности, параноидне психозе или неке неурозе. Њихов систем је декомпензиран, тако да су затајили сви механизми одбране. Позиција оног дела који трпи самомржњу је: „Ја заслужујем да патим или да умрем.“ Депресивност и осећање туге су тесно повезани. Значајан губитак може водити правом депресивном расположењу, које се квалитативно разликује од туге. Туга се компликује самоосећајним склоповима: самољутња – кривица, самомржња – мортидо или самопрезир – безвредност.

Миливојевић наводи да губитак значајног објекта субјект доживљава као катастрофу, као непоправљиво рушење свог света, због чега постаје биолошки, психолошки и социјално пасиван. Тај губитак и осећање туге чест су повод за осећање депресивности који, у зависности од структуре субјектове личности, покрећу различите психичке механизме који компликују осећање туге додатним афективним квалитетима и стварају оно што се скупним именом зове депресивност. Међу различитим психичким механизмима Миливојевић издваја склопове на које ћемо се укратко осврнути с обзиром на то да се препознају код јунака Чеховљеве и Лазаревићеве прозе. Неограничена жалост (туга, бесмисао и самосажалење) крајњи је облик екскалације и експлоатисања туге, који се претворио у своју супротност: особа је закључана у својој жалости коју одржава и појачава сталним бављењем специфичним менталним представама. Инфатилна жалост (туга, сепарациони ужас, самосажалење) јавља се код оних одраслих особа које услед значајног губитка регредирају на инфатилни ниво. Туга је удружена са сепарационим ужасом,

односно с анксиозношћу, јер је особа уверена да је беспомоћна и да не може самостално живети без изгубљеног објекта, тако да се жалост удружује са самсажаљењем, које доприноси примени интензитета и квалитета туговања. Овај тип патолошког туговања је карактеристичан за особе које су у детињству доживљавале трауматске сепарације или губитке значајних других (*Ветар*).

Жалост усамљених (туга и усмаљеност) настаје онда када особа изгуби значајни објект који је представљао једину везу са социјалним светом. Туга је удружена са осећањем усамљености, с бесмисленошћу успостављања односа с другим људима и са самсажаљењем. Жалост грешних (туга и кривица) је удруженост осећања туге са самооптуживањем и осећањем кривице. Субјект себи пребацује да је нешто могао учинити, чиме би спречио губитак вољеног објекта, или да се недолично понашао према особи које више нема. Процес туговања је блокиран осећањем кривице, јер када је жалосна особа почиње да се преиспитује у вези са својом кривицом (нечињења или чињења) за настали губитак: „Само да то нисам учинио“ (*Чиновникова смрт*). Жалост самодеструктивних настаје код особа код којих губитак активира латентну структуру одговорну за осећање самомржње, тако да се особа брутално самооптужује, самоосвећује и постаје самодеструктивна. Постојање самомржње готово увек указује на поремећени инфатилни развој и на неадекватне родитељске утицаје, као и на озбиљан психијатријски поремећај. Жалост безвредних (туга, самопрезир) је најчешћа депресивна реакција. Типично је да особа једно време живи компензовано или у контраскрипту, тако што остварује неки „наређени“ окрутни и нереални императив: да би се осећала довољно вредном и прихваћеном мора да буде веома успешна, веома исправна, да свима угађа и не повреди туђа осећања и слично.

Када, у једном животном тренутку, схвати да у томе никада неће до краја успети, односно, да је „погрешила“, систем се декомпензује и активира се структура самопрезира и безвредности. У исту групу спада и *депресија успеха*, када особа која је постигла свој најважнији животни циљ парадоксално реагује депресијом и инфатилношћу. Таква особа се декомпензује, јер и кад је остварила родитељску „наредбу“ није почела да се осећа вредном као биће, а пред собом нема неки нови, довољно вредан, циљ који би омогућио активирање компензаторних механизма. Постоји и патолошко самсажаљење, које настаје када је особа фрустрирана у остварењу неког свог важног циља или жеље у коју је могло

инвестирала, тако да јој је живот незамислив без остварења тог циља због чега почиње да се самосажалева. У корену ове депресивне реакције је инфатилна фрустрација јер особа фрустрацију жеље узима као доказ да она као биће није довољно добра, односно да је други људи не воле или да јој је бог, судбина или звезде неправедно нису наклоњене. Патолошко самосажалење често има и манипулативни карактер јер се патњом од других изнуђује помоћ у остварењу фрустриране жеље.

Са друге стране, патолошко сажаљење је претерана реакција саосећања с туђим губитком или несрећом. У основи је идентификација с другим, јер оно што се догодило другом може се догодити и субјекту, тако да се сажаљење меша с осећањем самосажалења. То је посебно изражено када оно што се догодило другом показује да у стварности не постоји оно за шта особа верује да је основно устројство света (истина, правда, љубав, доброта и слично).

Зоран Миливојевић, сагласно са ставовима већине психолога и психоаналитичара наводи да депресивно расположење, као и ментализација, која је с њим повезана, може бити потиснуто на несвесни план. Код притајених облика се тек пажљивом опсервацијом уочавају депресивни елементи, док су код маскираних облика они потпуно потиснути, тако да се изражавају индиректно кроз хипохондријски или неки други симптом који је еквивалент депресији: несаница, хронични умор, анорексија, „случајно“ самоповређивање. Посебан проблем су особе које потиснуту депресивност компензују пријатним осећањима радости, среће и весеља. То су такозване „насмешене депресије“ (Milivojević 2014: 612- 620).

Модерно тумачење трагичног субјекта изнео је Криштоф Јацек Козак истичући да је модернизам субјект довео до врхунца индивидуалности и независности. Јунак, додуше, налети на људе, али им остаје туђ. У новијој књижевности се генерализује усамљеност човека који се суочава са слепом судбином, а то је темељна усамљеност трагедијског јунака (Козак 2009: 99-124).

ЗАКЉУЧАК

За јунаке Чеховљеве и Лазаревићеве прозе се може рећи да су трагични страдалници, жртве неуротичних проблема и њихових варијација као и последица. Ако бисмо уважили модерна тумачења трагичног субјекта, која подразумевају постојање индивидуалне трагедије, односно трагедијског конфликта који се испољава у

изгубљености сопственог, индивидуалног, животног пута. У овом смислу се конфликти препознају као последице одлука или унутрашњег развијеног или стеченог вредносног система – система који нема никаквог другог избора него да неизбежно прихвати супстанцијалност. Модерни трагедијски лик је усамљен. Његов сукоб је унутар њега самог и недоступан је за спољашњи свет. Трагично у јунаку јесте својеврсни облик пасивног деловања, ситуацијске смирености и спољашње спокојности, а трагедијски сукоб много комплекснији у односу на античког претходника. За савремено поимање трагичног довољно је да јунаци размишљају и пате и није важно да свет дели исту хијерархију вредности. Довољна је јунакова лична патња или лични конфликт. Јунак не мора страдати активним деловањем, допуштена му је потпуна пасивност. Субјект често није само једну страна конфликта, већ поприште свих сукоба.

Уважавајући модерна поимања могуће је пратити испољавање трагичког у јунацима Чеховљеве и Лазаревићеве прозе, по чему је ова књижевност и превазилазила своје доба. У њиховој прози је тематизован невесели и несрећни живот људи чије се интимне жеље и снови не остварују, већ гасе у окрутном свету бирократије, поремећеног система вредности, у тиранији патријархалног морала. Тако су нпр. појединац и његова судбина који завршавају као жртве закона патријархалног морала у средишту наведених дела Лазе Лазаревића. Током 19. а добрим делом и 20. века друштвена средина, коју су описивали српски реалисти је, својим патријархалним нормама и низом неписаних правила, унапред одређивала животни пут појединца, недопуштаући готово никакву индивидуалност. Зато је важно најпре дати шире објашњење друштвеноисторијског контекста, али и расветлити улогу књижевности у репродуковању идеолошких пракси (у нашем случају патријархалне идеологије). У руској литератури човек може страдати и као жртва бирократије, зле судбине, на крају себе самог.

ЛИТЕРАТУРА

Примарна

Чехов, А. П. (2004), Сабрана дела у 14 књига, књ. XII– XIV, Београд.

Лазаревић, Лаза К. (1986): Целокупна дела, 1. приредили Недић Владан и Живојиновић, Бранимир, Београд: Српска академија наука и уметности.

Секундарна

- Ваяс, Ljiljana (2015): Motiv otuđenja u romanu Svetolika Rankovića "Seoska učiteljica" /Socijalne (de)konstrukcije identiteta: *Zbornik radova sa I međunarodnog interdisciplinarnog studentskog skupa "Karlovački dani slobodne misli"*, [(5-7 jun. Sremski Karlovci)]. Knj. 1.. 95-105.
- Banu, Georges (2011): "L'entre-deux les bipolarités tchekhoviennes": Žorž Bani: Čehovske bipolarnosti. [*Zbornik radova Fakulteta dramskih umetnosti. 17/2011*](#), с. 25-30.
- Голенков, А. В. (2010): А. П. Чехов и психиатрия. *Здравоохранение Чувашии*. №1., 74-90.
- Гордић - Петковић, Владислава (2016): Приповедање у првом лицу и илузија (не)стварног: однос према натприродном као тест психолошке и етичке компетентности приповедача. у: *Компаративна књижевност: теорија, тумачења, перспективе*. (Eds.) Адријана Марчетић, Зорица Бечановић Николић, Весна Елез. - Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Демидова, Т. В. (2001): Проблема отчуждения личности в повести А.П.Чехова "Скучная история" // *Гуманитарные науки в контексте современных проблем*. Ч. 1. – Комсомольск-на-Амуре. 80-83.
- Vasović, M. (1985): *Otuđenje kao psihološki korelat religioznosti*, Beograd
- Ерић, Љубомир (2000): *Sigmund Freud: život sa strahom od smrti 1 (1856-1902)*. Београд: Arhipelag.
- Жижовић, Оливера (2015): Јунгов(ски) приступ књижевности. Државни универзитет, Нови Пазар: *Појмовник*, 1(47) 156, стр. 301-323.
- Кабулова, Г. С. (2015): Проблема деградацији личности в произведениях А. П. Чехова и А.Б. Коцоева, *Балтийский гуманитарный журнал*, 4(13)
- Козак, Криштоф Јацек (2009): Privlačna fatalnost: subjekt i tragedija. *Знак. Књижевна теорија. Službeni glasnik*: 1/5, 99-124.
- Краснящих, А. П. (2012): Гениальность как помешательство. *Независимая газета*. - 27 септембра.
- Krstić, Dragan (1991): *Psihološki rečnik*. Beograd.; Savremena administracija.
- Марковић, Слободан. (2014): *Песимистичка антропологија Зигмунда Фројда*, Досије студио, Београд.
- Milivojević, Zoran (2014): *Emocije – Psihoterapija i razumevanje emocija*. Psihopolis, Beograd.
- Милосављевић – Милић, М. Снежана (2015): У мрежи испреплетених времена – Хофман, Фројд и Лаза Лазаревић“, *Наука и слобода: зборник радова са Научног скупа* (Пале, 6 - 8. јуни 2014.), (Едс.) Милош Ковачевић, Источно Сарајево: Филозофски факултет, 777-793.
- Narski, Igor, S. (1988): *O historijsko-filozofskom razvoju pojma "otuđenje"*, Zagreb: Centar СК SKH за идејно-теоријски рад "Vladimir Bakari" : Globus.

- "Problem 'autentične' i 'knjiške' emocije u stvaralačkom postupku Laze Lazarevića", Srpska književnost u kontekstu evropske književnosti, *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*, MSC, Beograd 2002, 95-307.
- Психоделична моћ књижевности – савремени књижевнотеоријски контекст (2016): *Зборник радова са X Међународног научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност“*, Крагујевац, 23-25.10, књига II, ROCK 'N' ROLL, Крагујевац, 95-101.
- Stojanović, Ljubivoje (2017): [Teološko promišljanje sreće kao stvaralačke uspešnosti i otuđenja kao nestvaralačke samovolje](#), *Godišnjak Pedagoškog fakulteta u Vranju*, 8 (1), 37-50.
- Фрейд, З. (1990): *По ту сторону принципа удоволства*, Психологија бессознательного. Москва.
- Frojd, Sigmund (1970): *Uvod u psihoanalizu*, Novi Sad: Matica srpska.
- Эткинд, Е. Г. (2005): А. П. Чехов // Эткинд Е. Г. *Психопоетика. "Внутренний человек" и внешняя речь: Статьи и исследования*. СПб.

ПОНЯТИЕ ДУХОВНОЙ СМЕРТИ ГЕРОЯ В РАССКАЗАХ АНТОНА ПАВЛОВИЧА ЧЕХОВА И ЛАЗЕ К. ЛАЗАРЕВИЧА: ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПЕРСПЕКТИВА

Аннотация: В данной статье мы попытаемся теоретически разработать понятие духовной смерти героя в рассказах А. П. Чехова и Лазе К. Лазаревича. Анализ литературных героев из прозы двух авторов - врача и писателя в одном лице, указывает на очень успешную литераризацию конкретных психических проблем человека, причины которых различны, но проявления во многих ситуациях идентичны. Авторы, независимо от того, можно ли предположить ожидаемое окончание рассказа, или читатель должен сам предвидеть, как заканчивается рассказ, в заключительных частях изображают героя, который, можно сказать, духовно мертв. Если мы принимаем духовную смерть в качестве метафоры для всех нерешенных психологических проблем, которые приводят к отказу человека от активного участия в жизни, потере жизненного смысла, как врожденной мотивационной тенденции и неспособности испытывать радость, очень важно представить научную интерпретацию психических расстройств (которые тематизированы в прозе двух авторов) с точки зрения психологии и психиатрии.

Ключевые слова: духовная смерть, повествование, психология, депрессия, А. П. Чехов, Лаза К. Лазаревич.